

provincie **HOLLAND**
ZUID

Gemeente Rijswijk	
18 MAART 2020	
ORG. ONDERDEEL	
REG. KENMERK	

Gedeputeerde Staten

Contact
Bureau Bestuurlijke Zaken en
Toezicht

Postadres Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl

Datum
12 maart 2020

Ons kenmerk
PZH-2020-727576226
DOS-2019-0009590
Uw kenmerk

Bijlagen
2

De gemeenteraden van de in Zuid-Holland gelegen
gemeenten

Onderwerp
Begrotingscirculaire gemeenten 2021-2024

Geachte raadsleden,

Bijgaand treft u aan de op 10 maart jl. vastgestelde Begrotingscirculaire 2021-2024 voor
gemeenten.

Ieder jaar informeren wij u over relevante en actuele onderwerpen waarop uw
(meerjaren)begroting wordt beoordeeld vanuit onze wettelijke financiële toezichtstaak. Deze
begrotingscirculaire is een aanvulling op het Gemeenschappelijk financieel toezichtkader (GTK
2020) dat in 2019 is vastgesteld. Het GTK 2020 is een gezamenlijk product van de 12 provincies.
Hierin is de wijze vastgelegd waarop Gedeputeerde Staten (GS) invulling geven aan het
financieel toezicht.

Het is voor u van belang, als primair verantwoordelijke voor de financiële positie van uw
gemeente, u goed te laten informeren. Uw kaderstellende en controlerende taak brengt met zich
mee dat u erop toeziet dat de begroting structureel en reëel in evenwicht is en eventuele
bezuinigingen en taakstellingen realiseerbaar zijn.

Aandachtspunten

Bij de beoordeling van de begroting 2021 ligt onze aandacht onder andere op de ontwikkelingen
van het budget voor het sociaal domein, BTW-compensatiefonds en inzicht in de
begrotingspositie, met name de reservemutaties.

Verder besteden wij in de circulaire aandacht aan de mogelijke verkoop van de Eneco aandelen.
De jaarlijkse dividendinkomsten vallen na verkoop weg. Bij besteding van de verkoopopbrengst
dient rekening gehouden te worden met het eenmalige karakter van deze gelden. Goed financieel
beleid is hierbij van belang.

Bezoekadres
Zuid-Hollandplein 1
2596 AW Den Haag

Tram 9 en de buslijnen
90, 385 en 386 stoppen
dichtbij het
provinciehuis. Vanaf
station Den Haag CS is
het tien minuten lopen.
De parkeerruimte voor
auto's is beperkt.

Toezichtsvorm

Ons uitgangspunt is dat u onder repressief (regulier) toezicht komt te staan. Gedurende het jaar volgen wij risicogericht de ontwikkelingen van uw financiële positie en nemen kennis van uw financiële besluiten. Daarbij vragen wij u de kadernota/voorjaarsnota, bestuursrapportages en de conceptbegroting aan ons ter kennisname toe te sturen. Wanneer wij negatieve ontwikkelingen zien, dan kunnen wij op ambtelijk niveau tijdig in gesprek gaan.

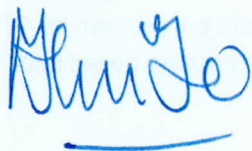
Wanneer na ons onderzoek blijkt dat uw begroting en meerjarenraming niet structureel en reëel in evenwicht zijn, volgt ambtelijk en bestuurlijk overleg en mogelijk preventief (verscherpt) toezicht. Als preventief toezicht wordt ingesteld, heeft u eerst onze goedkeuring nodig om uitgaven te kunnen doen.

Afschrift

In de begrotingscirculaire zijn financieel technische onderwerpen opgenomen die wellicht meer voor het college bestemd zijn. Daarom wordt deze circulaire ook in afschrift aan het college verzonden. Wij attenderen u op onze [begrotingsbrief](#) die wij u ieder jaar toezenden. Hierin staan de specifieke aandachtspunten voor uw eigen begroting. In de bijlage treft u tevens een afschrift aan van de begrotingscirculaire die wij aan de gemeenschappelijke regelingen hebben toegestuurd.

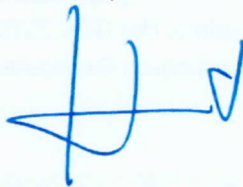
Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris,

drs. H.M.M. Koek

voorzitter,

drs. J. Smit

Bijlagen:

- Begrotingscirculaire 2021-2024 gemeenten
- afschrift Begrotingscirculaire 2021-2024 gemeenschappelijke regelingen

Afschrift aan:

- College van burgemeester en wethouders van de in Zuid-Holland gelegen gemeenten

provincie **HOLLAND**
ZUID

Gedeputeerde Staten

Contact
Bureau Bestuurlijke Zaken en
Toezicht

Postadres Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl

Datum
Zie verzenddatum links onder
Ons kenmerk
PZH-2020-723727990
DOS-2019-0009590
Uw kenmerk

Bijlagen
-

Het algemeen bestuur van de in Zuid-Holland gelegen
gemeenschappelijke regelingen

Onderwerp
Begrotingscirculaire gemeenschappelijke regelingen
2021 - 2024

Geacht bestuur,

Hierbij ontvangt u de begrotingscirculaire 2021 - 2024 voor gemeenschappelijke regelingen. Ieder jaar informeren wij u over de wettelijke vereisten en inzendtermijn voor de begroting. Ook geven wij informatie die wij voor u van belang achten om rekening mee te houden bij de opstelling van de begroting.

Deze brief is een aanvulling op ons [gemeenschappelijk toezichtkader 2014](#). Vorig jaar hebben wij u geïnformeerd dat er een nieuw gemeenschappelijk toezichtkader voor gemeenschappelijke regelingen wordt opgesteld. Dit nieuwe kader zal naar verwachting in 2020 gereedkomen en van toepassing zijn vanaf de begroting 2022. Wij zullen u hierover informeren zodra het nieuw gemeenschappelijk toezichtkader wordt vastgesteld. Voor het begrotingsjaar 2021 blijft het gemeenschappelijk toezichtkader 2014 nog steeds van kracht.

Bezoekadres
Zuid-Hollandplein 1
2596 AW Den Haag

Tram 9 en de buslijnen
90, 385 en 386 stoppen
dichtbij het
provinciehuis. Vanaf
station Den Haag CS is
het tien minuten lopen.
De parkeerruimte voor
auto's is beperkt.

In deze brief hebben we opgenomen:

- Wettelijke vereisten aan de begroting 2021 – 2024
- Hoe beoordeelt de provincie het structureel en reëel evenwicht van de begroting?
- Aandachtspunten voor de begroting 2021 – 2024
- Specifieke onderwerpen

Er zijn ook financieel technische onderwerpen opgenomen die wellicht meer voor het dagelijks bestuur bestemd zijn. Het dagelijks bestuur ontvangt daarom een afschrift van deze circulaire. Heeft u vragen over de inhoud van deze circulaire of de vertaling hiervan in uw begroting? Neem dan gerust contact met ons op. In het kader van AVG regelgeving zetten wij de contactgegevens van de toezichthouder niet meer bovenaan deze brief, maar in plaats daarvan vermelden wij het algemene telefoonnummer van de provincie en wordt u doorverbonden met uw toezichthouder.

Wettelijke vereisten aan de begroting 2021 – 2024

- De begroting, inclusief nieuw beleid, is naar ons oordeel structureel en reëel in evenwicht. Hieraan wordt voldaan indien de structurele lasten worden gedekt door structurele baten en de ramingen realistisch zijn. Als uw begroting 2021 niet structureel en reëel in evenwicht is, dient aannemelijk te zijn dat dit evenwicht uiterlijk in de laatste jaarschijf (2024) van de meerjarenraming tot stand wordt gebracht.
- De begroting en jaarrekening voldoet aan het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV)¹.
- De jaarrekening 2019 is vóór 15 juli 2020 en de begroting 2021 vóór 1 augustus 2020 ingediend.

Wijziging Wet gemeenschappelijke regelingen

De ministerraad heeft op voorstel van minister Knops van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties ingestemd met een wetswijziging om de politieke verantwoording over gemeentelijke samenwerkingen te versterken. De wijziging houdt onder andere verschillende maatregelen in die de betrokkenheid van raadsleden, statenleden en leden van het algemeen bestuur van waterschappen in het bestuur en inspraak van inwoners en maatschappelijke organisaties verbeteren. Hierbij kan gedacht worden aan het versterken van de positie van gemeenteraden bij de besluitvorming in en door gemeenschappelijke regelingen en de introductie van aanvullende controle-instrumenten. De ministerraad heeft ermee ingestemd het wetsvoorstel voor advies aan de Raad van State te zenden. De tekst van het wetsvoorstel en van het advies van de Raad van State worden openbaar bij indiening bij de Tweede Kamer.

Hoe beoordeelt de provincie het structureel en reëel evenwicht van de begroting?

Structureel evenwicht

Worden de structurele lasten gedekt door de structurele baten? Dan is er structureel evenwicht. Dit wordt beoordeeld voor het begrotingsjaar en per jaarschijf van de meerjarenraming 2022-2024. Hiervoor is het van belang dat duidelijk uit de begroting blijkt welke geraamde baten en lasten structureel van aard zijn en welke incidenteel. Belangrijke onderdelen zijn:

- Het overzicht van de geraamde incidentele baten en lasten ([artikel 19 lid c BBV](#)).
- Het overzicht van beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves ([artikel 19 lid d BBV](#)).
- Het overzicht van baten en lasten ([artikel 17 BBV](#)).

Om vast te kunnen stellen dat er sprake is van structureel evenwicht, is het belangrijk dat er inzicht bestaat welke baten en lasten incidenteel zijn. Het verplichte meerjarige overzicht van incidentele baten en lasten geeft dat inzicht. Daarbij is de kwaliteit en volledigheid van het overzicht van incidentele baten en lasten van essentieel belang. In de [notitie structurele en incidentele baten en lasten](#) van de Commissie BBV (30 augustus 2018) is hiervoor een algemeen kader opgenomen en zijn diverse voorbeelden gegeven. Er wordt in de notitie vanuit gegaan dat in principe alle baten en lasten structureel van aard zijn. Incidentele baten en lasten zijn de uitzondering en dienen toegelicht te worden.

¹ Hieronder vallen ook de nieuwe en geactualiseerde notities van de Commissie BBV waarin stellige uitspraken en aanbevelingen staan opgenomen (zie hiervoor het kopje *Ontwikkelingen BBV*).

Bij het onderzoek van de begrotingen 2020 van de gemeenschappelijke regelingen is ons opgevallen dat de notitie structurele en incidentele baten en lasten nog niet altijd goed wordt toegepast in de begroting. Met name de toelichting op de opgenomen posten is voor ons vaak onvoldoende om te kunnen beoordelen of er inderdaad sprake is van een uitzondering en de posten als incidenteel aangemerkt kunnen/moeten worden.

Ook zien wij dat een aantal mutaties van reserves als structurele mutaties zijn opgenomen waarvan wij niet direct kunnen vaststellen of deze daadwerkelijk structureel van aard zijn. In de toelichting op de wijziging van het BBV in 2013 is gesteld dat in principe alle toevoegingen en onttrekkingen aan reserves incidenteel van aard zijn. Alle mutaties aan reserves maken daarom in principe onderdeel uit van het overzicht van incidentele baten en lasten. Structurele mutaties van reserves zijn in principe alleen reserves waaruit kapitaallasten van investeringen worden gedekt. Ze zijn de uitzondering en dienen te zijn opgenomen in het overzicht van beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves.

Bij het begrotingsonderzoek 2021 gaan we specifiek toetsen hoe het 'overzicht van incidentele baten en lasten', maar ook het 'overzicht beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves' zich verhouden tot de Notitie structurele en incidentele baten en lasten. Dit kan eventueel gevolgen hebben voor ons oordeel over het structurele saldo van uw begroting.

Wij dringen erop aan voldoende aandacht te besteden aan de kwaliteit en volledigheid van het overzicht van incidentele baten en lasten en het overzicht van beoogde toevoegingen en onttrekkingen aan reserves.

Ook voor het nemen van besluiten gedurende het begrotingsjaar is het van belang deze te toetsen aan wat de incidentele en/of structurele financiële consequenties zijn en erop toe te zien dat er op langere termijn voldoende financiële dekking is.

TIP De notitie structurele en incidentele baten en lasten

Wilt u meer weten over het verschil tussen incidentele en structurele baten en lasten? Lees dan de [notitie structurele en incidentele baten en lasten](#) (augustus 2018) van de commissie BBV.

Reëel evenwicht

Reëel evenwicht betekent dat de geraamde bedragen volledig, realistisch en haalbaar zijn. Wanneer wij van oordeel zijn dat dit niet het geval is, kan er een negatieve bijstelling op het begrotingssaldo plaatsvinden. Bijvoorbeeld omdat wij vinden dat de bezuinigingen niet voldoende realistisch zijn ingevuld (zie kopje Bezuinigingen). Dit kan betekenen dat uw begroting niet structureel en reëel in evenwicht is. Uw gemeenschappelijke regeling kan dan in aanmerking komen voor preventief toezicht.

Bezuinigingen, ombuigingen en taakstellingen

Indien uw gemeenschappelijke regeling voor de begroting 2021 genoodzaakt is om te bezuinigen, dan vragen wij uw aandacht voor het opnemen van realistische bezuinigingen. Wij kijken met name naar een realistisch onderbouwing van de taakstellingen. Ook op programmaniveau vinden wij het noodzakelijk dat er een reëel bezuinigingsplan ligt. Daarmee bedoelen wij dat u aannemelijk maakt dat er voldoende zekerheid bestaat dat de maatregelen tijdig en volledig gerealiseerd zullen worden. Als wij de ramingen onvoldoende reëel onderbouwd vinden, zullen wij de gepresenteerde begrotingssaldi negatief bijstellen. Deze negatieve bijstelling kan tot gevolg hebben dat de (meerjaren)begroting naar ons oordeel niet structureel en reëel in evenwicht is.

Doorwerking naar de deelnemende gemeenten

Wanneer de bijstelling van de begroting ertoe leidt dat de begroting van de gemeenschappelijke regeling niet meer structureel en reëel in evenwicht is, kan dit doorwerken naar de deelnemende gemeenten. De bijstelling van de begroting kan tot gevolg hebben dat wij van oordeel zijn dat de geraamde bijdrage van de deelnemende gemeenten in haar begroting niet meer reëel is en door de toezichthouder zal worden bijgesteld met mogelijke financiële consequenties voor de betreffende deelnemende gemeente(n).

TIP Informatie in een extra paragraaf

U kunt in uw begroting een extra paragraaf opnemen: *Taakstellingen en stelposten*. Dan is in één oogopslag te zien wat alle bezuinigingen, ombuigingen, taakstellingen en stelposten zijn en welke nog 'open staan' in de meerjarenraming. Dit kan ook gelden voor eventuele reserveringen voor toekomstige financiële onzekerheden. Dit geeft u, maar ook ons, beter inzicht in uw financiële positie.

Opschuivend sluitend meerjarenperspectief

Bij het onderzoek van de (meerjaren)begroting beoordelen wij of er sprake is van een opschuivend sluitend perspectief. Daarmee wordt bedoeld dat het niet is toegestaan om ieder jaar opnieuw een structureel en reëel niet sluitende begroting aan te bieden waarbij dit evenwicht uitsluitend in de laatste jaarschijf wordt hersteld. Is uw begroting 2021 niet structureel en reëel in evenwicht, dan beoordelen wij of er sprake is van opschuivend sluitend meerjarenperspectief. Dit is het geval als ook bij de begroting 2020 alleen de laatste jaarschijf (2023) structureel en reëel in evenwicht was. Als dat zo is, moeten bij de begroting 2021 minimaal de laatste 2 jaarschijven structureel en reëel in evenwicht zijn (2023 en 2024). Het herstel van het evenwicht komt ieder jaar dus iets dichterbij.

Specifieke onderwerpen

Sociaal domein

Bij het onderzoek van de begroting 2020 van de gemeenten is gebleken dat velen moeite hadden de financiën op orde te krijgen. De ramingen van de baten en lasten van het sociaal domein in de begroting zijn ten opzichte van voorgaande jaren steeds reëler. Hierdoor is steeds meer zichtbaar dat de inkomsten vanuit het Rijk de kosten in het sociaal domein niet meer compenseren en tekorten ontstaan bij gemeenten. De financiële positie van de gemeenten komt steeds meer

onder druk te staan. Gemeenten moesten vaak vergaande maatregelen nemen om tot een structureel een reëel sluitende begroting te komen.

Het Rijk heeft met de VNG afgesproken dat in het najaar van 2020 het onderzoek is afgerond. Naar aanleiding van de uitkomsten van het onderzoek jeugdzorg, de ontwikkelingen van het gemeentelijke beleid en de besluitvorming van het volgende kabinet zal de situatie in 2022 en 2023 duidelijk worden.

Voor de begroting 2021 verwachten wij dat alle gemeenten en gemeenschappelijke regelingen, na enkele jaren van ervaring en voortschrijdend inzicht in het sociaal domein, reëel ramen. Blijkt uit de (verwachte) realisatie dat de lasten hoger zijn dan het beschikbaar gestelde (rijks)budget, dan beschouwen wij het uitgangspunt van budgettair neutraal ramen niet meer als reëel. U kunt dit uitgangspunt wel handhaven, als u concrete en realistische maatregelen neemt om de lasten te (kunnen) verlagen. De reële ramingen gelden niet alleen voor de uitgaven, maar ook voor de bezuinigingsmaatregelen en taakstellingen. Deze zullen wij net als andere maatregelen toetsen op hardheid en haalbaarheid. Zie hiervoor het onderwerp over *bezuinigingen, ombuigingen en taakstellingen*.

Uiteraard kan het voorkomen dat gedurende het jaar blijkt dat er onverwachte hogere lasten zijn die leiden tot extra bijdragen. Het is van belang dat u de deelnemende gemeenten in uw gemeenschappelijke regeling hierover tijdig informeert en goede afspraken maakt met de gemeenten waarvoor u deze taken uitvoert.

Wij adviseren afspraken te maken over:

- de manier van werken;
- de periodieke informatievoorziening;
- de manier van verantwoorden;
- de manier waarop bijgestuurd kan worden.

Als u verwacht dat u voor 2021 niet in staat zal zijn een structureel en reëel sluitende begroting vast te stellen, dan verzoeken wij u ons hierover in een zo vroeg mogelijk stadium te informeren. Wij zijn graag bereid met u mee te denken over oplossingen.

Ontwikkelingen Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten

De commissie BBV geeft in notities aan op welke wijze bepaalde onderwerpen in de begroting verwerkt kunnen of moeten worden. Kan, omdat de regelgeving meerdere verwerkingsopties toestaat en moet als de regelgeving verplicht tot een bepaalde verwerkingwijze. De BBV-notities bevatten dan ook aanbevelingen ('kan') en stellige uitspraken ('moet') voor de juiste toepassing en uitvoering van het BBV.

De commissie voorziet verder in de loop van 2020 actualisering van de volgende notities:

- Raamwerk stelsel baten en lasten
- Meerjarig financieel inzicht
- Rente
- Lasten en baten
- Overhead
- Lokale heffingen

Notitie grondbeleid in begroting en jaarstukken

In juli 2019 is de nieuwe notitie Grondbeleid gepubliceerd door de commissie BBV. Deze is een samenvoeging en actualisering van de vier eerdere notities over grondexploitatie, faciliterend grondbeleid, nadere uitleg tussentijds winst nemen en voorbeeld verwerken onderhanden werk. Er is geen sprake van nieuwe beperkende regelgeving.

Notitie materiële vaste activa

Deze [notitie](#) geeft een overzicht van alle relevante aspecten van materiële vaste activa met betrekking tot vraagstukken van begroting en verantwoording voor gemeenten, provincies, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen. Deze notitie, met onder andere hierin opgenomen stellige uitspraken en aanbevelingen, is vanaf januari 2020 in werking getreden. Alleen voor onderstaande stellige uitspraak geldt een uitzondering. Deze is met ingang van de begroting 2021 van toepassing. Eerdere toepassing is wel wenselijk.

'Stellige uitspraak: Hersteltermijn achterstallig onderhoud

In geval van achterstallig onderhoud, waarbij sprake is van kapitaalvernietiging en/of onveilige situatie, wordt er op basis van artikel 44 lid 1a BBV een voorziening gevormd'.

Ten opzichte van de vorige notitie is het niet meer toegestaan om bij onvoldoende financiële middelen een termijn van vier jaar te hanteren voor het vormen van de voorziening. De reden hiervoor is het effect op de financiële kengetallen. Er kan in geen geval sprake meer zijn van een negatieve voorziening.

Agenda toekomst van het (interbestuurlijk) toezicht

In onze begrotingscirculaire 2020 informeerden wij u over de [Agenda toekomst van het \(interbestuurlijk\) toezicht](#). Deze gezamenlijke agenda van gemeenten, provincies en het Rijk kent zeven ontwerpprincipes (horizontaal voorop en wordt versterkt, uniformiteit (methodiek) en maatwerk, risicogericht toezicht, toezicht is proportioneel en wordt uitgeoefend aan de hand van een interventieladder, transparantie, verbinden van inzichten, efficiënt en effectief) en vijf actielijnen. De vijf actielijnen zijn:

1. Versterken verbinding horizontale controle en verticaal toezicht
2. Beter voeren dialoog
3. Beter leren via toezicht
4. Uniformeren uitvoering toezicht
5. Toezichthouder richt zich op gedeelde risico's

Op dit moment wordt de uitwerking hiervan opgenomen in een Actieplan. Per actielijn zijn de te nemen acties benoemd. In de komende vijf jaar wordt gewerkt aan het toekomstig toezicht.

Inzenden van uw begroting aan GS

U kunt uw begroting, maar ook wijzigingen van de begroting, jaarrekening en andere wettelijk verplichte documenten per post of digitaal inzenden. Wij verzoeken u de begrotings- en jaarrekeningstukken digitaal in te zenden door middel van het E-formulier. Dit E-formulier is te vinden op onze website:

www.zuid-holland.nl > [onderwerpen](#) > [lokaal bestuur](#) > [financieel toezicht](#).

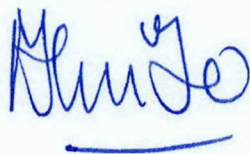
De fysieke evenals de digitale begroting en jaarrekening dienen qua vorm en inhoud aan de wettelijke eisen te voldoen.

Inzenden financiële documenten ter kennisname

Wij volgen gedurende het jaar risicogericht en proportioneel de ontwikkelingen van uw financiële positie en nemen kennis van financiële besluiten. Daarom verzoeken wij het dagelijks bestuur de algemene financiële- en beleidsmatige kaders en de voorlopige jaarrekening die volgens de Wet gemeenschappelijke regelingen artikel 34b vóór 15 april aan de raden van de deelnemende gemeenten verstuurd worden, ons ter kennisname toe te zenden. Ook vragen wij u de conceptbegroting alvast ter kennisname toe te zenden die voor zienswijze (acht weken vóór besluitvorming door het algemeen bestuur) aan de raden van de deelnemende gemeenten wordt verstuurd. Wanneer wij negatieve ontwikkelingen zien, dan kunnen wij tijdig op ambtelijk niveau met uw regeling in gesprek over mogelijke oplossingen.

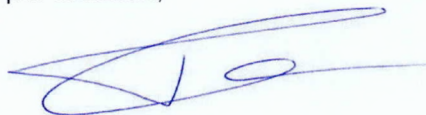
Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris,

drs. H.M.M. Koek

plv. voorzitter,

F. Vermeulen

Afschrift aan:

- Dagelijks bestuur van de in Zuid-Holland gelegen gemeenschappelijke regelingen